

**BESCHIKKING VAN
GEDEPUTEERDE STATEN VAN NOORD-BRABANT**

ons kenmerk
Z/144258-294187

Op de op 12 april 2021 ontvangen aanvraag van Stichting Mooiland om een ontheffing krachtens artikel 3.8, eerste lid van de Wet natuurbescherming voor de energetische renovatie van het flatgebouw aan de Wethouder Schuurmanslaan 1-199 (oneven nummers), 5231 NV te 's-Hertogenbosch.

plaats / datum
's-Hertogenbosch,
15 juni 2022

Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant
namens deze,

De heer J.A.J. Lenssen,
Directeur Omgevingsdienst Brabant Noord

BESLUIT

Onderwerp

Op 12 april 2021 hebben wij van Stichting Mooiland een aanvraag ontvangen voor een ontheffing van de Wet natuurbescherming, voor het overtreden van verboden ten aanzien van beschermde soorten, dit als gevolg van de energetische renovatie van het flatgebouw aan de Wethouder Schuurmanslaan 1-199 (oneven nummers) te 's-Hertogenbosch.

Besluit

Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant besluiten, gelet op de overwegingen die zijn opgenomen in deze ontheffing,

- I. aan Stichting Mooiland, Galileïlaan 40, 6716 BP te Ede, de gevraagde ontheffing te verlenen, op grond van artikel 3.8, eerste lid, van de Wet natuurbescherming, van de bepalingen als bedoeld in:
  - artikel 3.5, tweede lid, van de Wet natuurbescherming, voor het opzettelijk verstoren van de:
    - **gewone dwergvleermuis** (*Pipistrellus pipistrellus*);
  - artikel 3.5, vierde lid, van de Wet natuurbescherming, voor het vernielen van voortplantings- of rustplaatsen van de:
    - **gewone dwergvleermuis** (*Pipistrellus pipistrellus*);voor de periode tot en met 1 april 2027;
- II. dat de beschrijving van de activiteiten in de aanvraag, voor zover deze betrekking heeft op de soorten als bedoeld onder I, deel uitmaken van deze ontheffing;
- III. aan deze ontheffing voorschriften te verbinden die zijn opgenomen onder onderdeel 'voorschriften', en ook dat de volgende delen van de aanvraag onderdeel uitmaken van de deze ontheffing:
  - Activiteitenplan Wet natuurbescherming Complex 2147 Wethouder Schuurmanslaan, 's-Hertogenbosch (BRO, projectnummer: P03077, d.d. 23 maart 2021), hierna: activiteitenplan
  - Ecologisch veldonderzoek vleermuizen 2021 Complex 2147 te 's-Hertogenbosch (BRO, projectnummer: P03077, d.d. 11 november 2021), hierna: aanvullend onderzoek
  - Aanvullende gegevens van 23 november 2021, 12 januari, 14 april en 20 mei 2022
  - Reactie op het voornemen tot weigeren van 2 maart 2022
  - Temperatuursimulaties vleermuiskasten (Arcadis, referentienummer: D10055081:10, 19 mei 2022).
  - Bijlage 1: overzichtstekening van de planlocatie
  - Bijlage 2: locatie(s) van de mitigerende maatregelen
  - Bijlage 3: meldingsformulier start werkzaamheden (zie voorschrift 1)

Rechtsmiddelen

Bezwaar

Bezwaren tegen dit besluit kunnen binnen zes weken na de bekendmaking van dit besluit worden ingediend bij:

Het college van Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant
Secretariaat van de hoor- en adviescommissie
Postbus 90151
5200 MC te 'S-HERTOGENBOSCH

Wij vragen u om op de linkerbovenhoek van de envelop het woord "bezwaarschrift" te vermelden.

Het bezwaarschrift moet zijn voorzien van een handtekening, naam en adres van de indiener, de dagtekening en ons kenmerk van het besluit. Ook dient u een omschrijving van het besluit waartegen het bezwaar gericht is en de gronden van het bezwaar hierin op te nemen.

Daarnaast vragen wij u om een kopie van dit besluit bij te voegen. Kunt u ons ook uw telefoonnummer geven? De provincie kan dan, mocht dit nodig zijn, u bellen om samen de beste aanpak van behandeling van uw bezwaarschrift te bespreken.

Meer informatie over de behandeling van bezwaarschriften vindt u op www.brabant.nl/bezwaar.

U kunt het secretariaat van de Hoor- en adviescommissie bereiken via telefoonnummer (073) 680 83 04, faxnummer (073) 680 76 80 en e-mailadres bezwaar@brabant.nl.

Voorlopige voorziening

Bovenstaand besluit treedt in werking, ook al wordt een bezwaarschrift ingediend. Het is daarom mogelijk om gelijktijdig met of na het indienen van een bezwaarschrift een zogenaamde "voorlopige voorziening" te vragen bij: de Voorzieningenrechter van de Rechtbank Oost-Brabant, sector Bestuursrecht, Postbus 90125, 5200 MA 's-Hertogenbosch.

Een voorlopige voorziening is in feite het nemen van een tijdelijke maatregel, bijvoorbeeld het schorsen van het besluit gedurende de tijd die nodig is om de bezwaren te behandelen en daarop een besluit te nemen. Voorwaarde om zo'n voorlopige voorziening te vragen is, dat er sprake is van spoedeisend belang.

Voor het vragen van een voorlopige voorziening is griffierecht verschuldigd.

INHOUDSOPGAVE

Besluit.....	2
Voorschriften.....	5
Procedurele overwegingen	7
Inhoudelijke overwegingen.....	8
1. Wettelijk kader - Wet natuurbescherming	8
1.1 <i>Beschermingsregimes</i>	8
1.2 <i>Interim omgevingsverordening Noord-Brabant</i>	8
2. Toetsing effecten ruimtelijke ingreep	9
2.1 <i>Aangevraagde activiteiten</i>	9
2.2 <i>Onderzoek soorten</i>	9
2.3 <i>Mogelijke effecten op beschermde soorten</i>	9
2.4 <i>Alternatievenafweging</i>	10
2.5 <i>Belang van de aanvraag</i>	10
2.6 <i>Mitigerende maatregelen en staat van instandhouding</i>	11
3. Conclusie.....	13
Bijlage 1. Overzichtstekening van de planlocatie.....	14
Bijlage 2. Locatie van de mitigerende maatregelen.....	15
Bijlage 3. Meldingsformulier start handelingen beschermde soorten	16

VOORSCHRIFTEN

Algemene voorschriften

1. De ontheffinghouder dient, zodra de datum waarop de werkzaamheden aanvangen bekend is, doch uiterlijk 2 weken voor aanvang van de activiteiten, het bijgevoegde meldingsformulier volledig in te vullen en naar ons op te sturen.
2. De ontheffinghouder dient onmiddellijk contact met ons op te nemen via info@odbn.nl indien bij het uitvoeren van de activiteiten andere beschermde soorten dan de genoemde worden aangetroffen, of andere handelingen als bedoeld in onderdeel I en II van het besluit noodzakelijk zijn.
3. Deze ontheffing kan uitsluitend gebruikt worden door (medewerkers van) de ontheffinghouder of haar rechtsopvolgers of in opdracht van de ontheffinghouder handelende (rechts-)personen. De ontheffinghouder of haar rechtsopvolgers blijven daarbij verantwoordelijk en aansprakelijk voor de juiste naleving van de aan deze ontheffing verbonden voorschriften.
4. Deze genoemde (rechts)personen dienen op de hoogte te zijn van de inhoud en het doel van deze ontheffing en de daaraan verbonden voorschriften, zodanig dat zij daar ook invulling en uitvoering aan kunnen geven.
5. Tijdens de uitvoering van de werkzaamheden dient een (digitaal) afschrift van deze ontheffing op de locatie van de werkzaamheden aanwezig te zijn en op eerste verzoek te worden getoond aan de daartoe bevoegde toezichthouder of opsporingsambtenaar.
6. De ontheffinghouder dient, met inachtneming van de hier genoemde voorschriften, de mitigerende maatregelen uit te voeren zoals beschreven in de aanvraag en het activiteitenplan, (hoofdstuk zes), de aanvullende gegevens van 23 november 2021 en 12 januari 2022 en de reactie op het voornemen tot weigeren van 2 maart 2022.
7. De activiteiten en hier genoemde voorschriften dienen te worden uitgevoerd onder begeleiding van een ecologisch deskundige¹ op het gebied van de soorten waarvoor ontheffing is verleend.
8. Alle handelingen en bevindingen dienen door de ecooloog te worden bijgehouden in een logboek. Met handelingen worden alle handelingen bedoeld die invloed hebben op de beschermde soorten, zoals ongeschikt maken en het plaatsen van de tijdelijke en permanente voorzieningen. Ook dienen er duidelijke foto's van de werkzaamheden en de geplaatste voorzieningen te worden opgenomen in het logboek. Dit logboek dient op verzoek van een toezichthouder direct te worden overhandigd.
9. De ontheffinghouder dient een ecologisch werkprotocol op te stellen op basis van de aanvraag en de hier genoemde voorschriften. Alle betrokken partijen, met name ook de uitvoerenden op de initiatieflocatie, dienen, voorafgaand aan het uitvoeren van de werkzaamheden, van de inhoud van het werkprotocol op de hoogte gesteld te worden en dienen dit aantoonbaar na te leven.
10. Dit ecologisch werkprotocol dient ter informatie aan ons te worden toegezonden, uiterlijk twee weken voor de start van de werkzaamheden, via info@odbn.nl, onder vermelding van het zaaknummer.

Specifieke voorschriften

11. *Planning*: De werkzaamheden aan de massawinterverblijfplaats dienen buiten de zwerm- en winterperiode (augustus-maart) uitgevoerd te worden. Indien deze werkzaamheden uitlopen

---

¹ Wat wij hieronder verstaan staat in de toelichting op het aanvraagformulier:

https://www.brabant.nl/applicaties/producten/wet_natuurbescherming_ontheffing_beschermde_soorten_16411

- waardoor deze niet voor augustus zijn afgerond dienen de werkzaamheden te worden stilgelegd en de verblijfplaats toegankelijk gehouden te worden.
12. *Ongeschikt maken*: De afstand tussen twee exclusion flaps op een dakrand of muurvlak dient maximaal twee meter te zijn, zodat er voldoende uitvliegmogelijkheden aanwezig zijn voor de gewone dwergvleermuis.
  13. *Ongeschikt maken*: Het te renoveren gebouw dient ten minste één week voorafgaand aan de werkzaamheden ongeschikt gemaakt te worden. Dit dient te gebeuren in het actieve seizoen van vleermuizen, globaal lopend van 1 april tot 15 oktober. Op het moment van ongeschikt maken en de drie daaropvolgende dagen moet de minimale temperatuur bij zonsondergang 10°C zijn.
  14. *Controlerende rondes vleermuizen*: Na het ongeschikt maken dient uiterlijk drie dagen voorafgaand aan de werkzaamheden een controle in de actieve periode bij juiste weersomstandigheden (conform het op dat moment geldende Vleermuisprotocol) uitgevoerd te worden, teneinde zeker te zijn dat of de aangevraagde soorten daadwerkelijk vertrokken zijn. Voor vleermuizen dient deze controle uitgevoerd te worden als de minimale temperatuur bij zonsondergang 10°C is. Gestart kan pas worden na de expliciete toestemming van de ecooloog.
  15. *Onverhoopt aantreffen vleermuizen*: Indien tijdens de werkzaamheden toch vleermuizen worden aangetroffen, dient het werk direct stopgezet te worden totdat de vleermuizen uit zichzelf vertrokken zijn. Een deskundige dient hierbij geraadpleegd te worden. Indien de soorten niet uit zichzelf vertrekken, dient contact opgenomen te worden met ons om toestemming te vragen voor aanvullende maatregelen.
  16. *Verwijderen tijdelijke voorzieningen*: de tijdelijke voorzieningen dienen in stand te worden gehouden totdat de permanente nest-, rust- of voortplantingsplaatsen gerealiseerd en beschikbaar zijn, waarbij rekening dient te worden gehouden met de gewenningsperiodes. Daarnaast mogen de tijdelijke voorzieningen pas verwijderd worden op het moment dat deze aantoonbaar niet in gebruik zijn door beschermde soorten. Het verwijderen van de tijdelijke voorzieningen vindt plaats buiten de meest kwetsbare periodes - dit zijn voor vleermuizen de kraamperiode (half mei tot half juli) en de winterperiode (15 oktober tot 1 april). De kasten mogen enkel verwijderd worden onder begeleiding van een ecooloog.

PROCEDURELE OVERWEGINGEN

Aanvraag

Op 12 april 2021 hebben wij van Stichting Mooiland een aanvraag voor een ontheffing ingevolge artikel 3.8, eerste lid, van de Wet natuurbescherming (hierna: Wnb) ontvangen.

De aanvraag is op 23 november 2021, 12 januari en 14 april 2022 aangevuld.

Op 2 februari 2022 hebben wij een voornemen tot weigeren van de aanvraag gestuurd naar Stichting Mooiland omdat de mitigerende maatregelen en de alternatievenafweging onvoldoende waren. Op 3 maart 2022 hebben wij hier een reactie op ontvangen.

Deze reactie en de aanvullende gegevens zijn voldoende bevonden, uit deze aanvulling blijkt dat de gunstige staat van instandhouding van de gewone dwergvleermuis niet in het geding komt. Om die reden hebben wij alsnog besloten de ontheffing te verlenen.

Een uitgebreide projectomschrijving is opgenomen in de aanvraag en het activiteitenplan. De aanvraag is geregistreerd onder nummer Z/144258.

Gedragscode

Er wordt geen gebruik gemaakt van een gedragscode.

Bevoegd gezag

Omdat de activiteit wordt verricht in de provincie Noord-Brabant zijn Gedeputeerde Staten (verder: GS) op grond van artikel 1.3 van de Wnb bevoegd om op de aanvraag te beslissen. Als dit aan de orde is betrekken wij tevens de gevolgen van de activiteit voor de soorten buiten onze provinciegrens bij ons besluit.

Reguliere voorbereidingsprocedure

In deze procedure wordt de reguliere voorbereidingsprocedure overeenkomstig het bepaalde in hoofdstuk 4 van de Algemene wet bestuursrecht toegepast.

Ontvankelijkheid

Voor de aspecten van de aanvraag waarvoor een ontheffing vanuit de Wnb is vereist hebben wij beoordeeld of de aanvraag volledig is en voldoende gegevens bevat. Wij zijn van oordeel dat de aanvraag voldoende informatie bevat voor een goede beoordeling van die aspecten waarvoor een ontheffing is gevraagd.

Overige regelgeving

Bij de beoordeling van deze aanvraag zijn andere aspecten dan gerelateerd aan soortenbescherming op grond van de Wnb en de daarbij behorende regelgeving niet betrokken. Een toestemming op basis van andere wet- en regelgeving kan daarom aan de orde zijn, onder andere voor ruimtelijke ordening of bouwen.

INHOUDELIJKE OVERWEGINGEN

1. Wettelijk kader - Wet natuurbescherming

1.1 Beschermingsregimes

Op basis van de Wet natuurbescherming zijn er drie beschermingsregimes. Het eerste regime geldt voor vogels op grond van de Vogelrichtlijn. Artikelen 3.1, 3.2 en 3.4 van de Wnb hebben betrekking op verschillende verbodsbepalingen voor vogelsoorten, waarvoor GS ontheffing kunnen verlenen. Artikelen 3.3 en 3.4 geven de voorwaarden voor het kunnen verlenen van de ontheffing.

Het tweede beschermingsregime geldt voor planten en dieren op basis van de Habitatrichtlijn en de Verdragen van Bern en Bonn. Artikelen 3.5 en 3.6 van de Wnb hebben betrekking op verschillende verbodsbepalingen voor deze plant- en diersoorten, waarvoor GS ontheffing kunnen verlenen. De artikelen 3.8 en 3.9 geven de voorwaarden voor het kunnen verlenen van een ontheffing.

Het derde regime beschrijft de bepalingen voor andere (nationaal beschermde) soorten. Artikel 3.10 van de Wnb heeft betrekking op verschillende verbodsbepalingen voor deze plant- en diersoorten en geeft de voorwaarden waaronder GS ontheffing kunnen verlenen.

Voor alle soorten geldt in alle gevallen de algemene zorgplicht (artikel 1.11 van de Wnb). Het gaat dan zowel om beschermd als onbeschermd dier- en plantensoorten. De zorgplicht geldt ongeacht of er een vrijstelling geldt of een ontheffing is verleend. Hierin wordt bepaald dat eenieder zoveel als redelijkerwijs mogelijk is, schade aan deze soorten dient te voorkomen.

In artikel 5.4 van de Wnb zijn gronden opgenomen waarop een verleende ontheffing kan worden ingetrokken of gewijzigd. De ontheffing kan in elk geval worden ingetrokken als blijkt dat de ontheffinghouder zich niet houdt aan de voorschriften.

1.2 Interim omgevingsverordening Noord-Brabant

Provinciale Staten hebben ten aanzien van soortbescherming aanvullende kaders vastgesteld. Deze zijn neergelegd in paragraaf 2.6.1 van de Interim omgevingsverordening Noord-Brabant. Voor bepaalde soorten en handelingen zijn vrijstellingen opgenomen.

2. Toetsing effecten ruimtelijke ingreep

2.1 Aangevraagde activiteiten

De aangevraagde activiteiten betreffen energetische renovatiewerkzaamheden. Hiervoor zullen de volgende werkzaamheden worden uitgevoerd:

- De kopgevels worden voorzien van nieuwe gevelafwerking met isolatie;
- Het metselwerk van de penanten tussen de kozijnen worden voorzien van nieuwe afwerking en isolatie;
- De kozijnen worden vervangen;
- De balkons worden vervangen;
- Er worden nieuwe installaties geplaatst in de woningen ten behoeve van verwarming.

De planning is om in juni 2022 te starten met de werkzaamheden. Een uitgebreide omschrijving van de activiteiten is opgenomen in de aanvraag.

2.2 Onderzoek soorten

Uit een quickscan, welke is uitgevoerd in het plangebied en omstreken, is geconcludeerd dat het flatgebouw in het plangebied mogelijk geschikt is als verblijfplaats voor vleermuizen. In 2017 heeft een aanvullend onderzoek naar vleermuizen plaatsgevonden volgens het Vleermuisprotocol 2017. In 2021 heeft er actualiserend onderzoek plaatsgevonden conform het Vleermuisprotocol 2021. Het uitgevoerde onderzoek naar beschermde soorten is beschreven in de bij aanvraag gevoegde rapportages 'Nader ecologisch veldonderzoek vleermuizen - Complex 2147 en 2832 te 's-Hertogenbosch' (2017) en 'Ecologisch veldonderzoek vleermuizen 2021 Complex 2147 te 's-Hertogenbosch (2021) en in hoofdstuk drie van het activiteitenplan, de aanvullingen van 23 november 2021, 12 januari, 14 april en 20 mei 2022 en de reactie op het voornemen tot weigeren van 2 maart 2022.

2.3 Mogelijke effecten op beschermde soorten

In het plangebied zijn twee paarterritoria van een gewone dwergvleermuis aangetroffen. Hierdoor is het aannemelijk dat de twee paarverblijfplaatsen zich in het plangebied bevinden. De exacte locatie van de paarverblijfplaatsen is onbekend. Daarnaast is er één massawinterverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis aangetroffen met vijf tot tien individuen. De ingang van het massawinterverblijf bevindt zich op de tweede verdieping, in de zuidwesthoek tussen de muur en het balkon. De opening leidt naar de achterliggende luchtspouw. De ingang en spouw zelf zijn vrij schoon, er zijn geen sporen van vleermuizen aangetroffen tijdens een inspectie in het actieve seizoen. Intern zijn geen kieren of spleten verder het gebouw in waargenomen. De luchtspouw is hier maar een halve meter breed, naar links is een kozijn welke boven en onder aan de vloerplaten aansluit. Naar rechts is de hoek van het gebouw. De kopse kant om de hoek is niet geschikt als verblijfplaats. Uit destructief onderzoek blijkt dat deze spouwmuren bij alle woonlagen gevuld zijn met isolatie en later geïsoleerd met parels, waardoor er geen open luchtspouw aanwezig is.

De aanvrager geeft aan dat door het uitvoeren van de activiteiten:

- Twee paarverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis;
- Eén massawinterverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis;

worden vernield en gewone dwergvleermuizen worden verstoord.

Dit is een overtreding van de bepaling(en) zoals bedoeld in artikel 3.5, tweede en vierde lid van de Wnb.

2.4 Alternatievenafweging

Het project is locatie-specifiek. Het betreft een bestaand pand van Mooiland, waarvan het energielabel niet voldoet aan de huidige eisen met het oog op de klimaatmodellen en leefbaarheid voor de huurders.

Bij het gebouw is niet gekozen voor sloop en nieuwbouw. De staat van de woningen is beoordeeld als voldoende, en door de energetische renovatie is de levensduur nog voldoende lang om niet te hoeven slopen. Door specialisten is bepaald wat gezien de bouwkundige staat en financiële consequenties de meest efficiënte en effectieve werkwijze is om de energetische doelen te kunnen behalen. Andere werkwijzen, waarbij de verblijfplaatsen mogelijk bij zouden kunnen worden ontzien, behalen niet het gewenste resultaat of zijn kostentechnisch zo inefficiënt dat de kosten niet opwegen tegen het energetische rendement. Er is gekeken wat de huidige staat van isolatie is, en welke werkzaamheden het beste zijn om tot het gewenste energielabel kunt komen. In het algemeen is er een zeer simpel uitgangspunt. Een spouwmuur na-isoleren gaat het snelst, kan in bewoonde staat prima uitgevoerd worden, behaalt een groot resultaat, kost het minst aan materialen dus grondstoffen en kan zonder al te veel overlast voor de hele omgeving uitgevoerd worden. Daarnaast gaat eveneens veel warmte verloren via het andere deel van de schil, namelijk het dak. Deze maatregelen hebben veruit het grootste effect op het energieverbruik van de woningen. Daarnaast worden ook ramen en kozijnen vervangen, zodat de hele schil geïsoleerd wordt en er geen koudebruggen ontstaan. Aan de binnenzijde gevels isoleren klinkt in theorie best aardig, maar is praktisch niet uitvoerbaar in bewoonde staat. En doordat je niet overal even goed bij kan, kun je het ook niet zo goed isoleren als dat zou moeten, met de voortvloeiende (gezondheids)risico's van dien. In dit geval wordt de spouwmuur aan de buitenzijde geïsoleerd, door het plaatsen van geïsoleerde gevelbetimmering.

Bij uitvoering van de werkzaamheden wordt zoveel als mogelijk rekening gehouden met de kwetsbare periodes van de aanwezige soorten, middels het werken buiten de gevoelige periode.

Gezien het bovenstaande is ons gebleken dat er geen redelijke alternatieven mogelijk zijn, die zouden leiden tot een kwalitatief gelijkwaardig resultaat. De alternatievenafweging is hiermee dan ook voldoende onderbouwd.

2.5 Belang van de aanvraag

De ontheffing is gevraagd op grond van het belang 'de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten' zoals genoemd in artikel 3.8, vijfde lid, onder b, van de Wnb.

De renovatie van de woningen is een standaard onderdeel van de werkzaamheden van een woningcorporatie. Als de levensduur van de gebouwen, welke niet meer voordoen aan de huidige eisen op het gebied van isolatie en binnenklimaat, door de slechte staat ten einde komt, is sloop of renovatie de enige optie. Bij complex 2147 is onderhoud en energetische renovatie een haalbare optie.

De eisen voor binnenklimaat, zoals beschreven in het Bouwbesluit 2012, hebben betrekking op isolatie en luchtverversingssystemen. Zonder deze maatregelen krijgen de woningen vochtintrede via kozijnen, maar ook de temperatuurverschillen veroorzaken condensatie, met schimmelvorming tot gevolg. Dit verslechtert het woonklimaat zodanig dat mensen gezondheidsklachten kunnen ondervinden. Vocht kan namelijk de ontwikkeling van schimmels, bacteriën en huismijt bevorderen. Daarnaast kan door een te vochtige omgeving formaldehyde vrijkomen uit plaatmaterialen zoals spaanplaat en multiplex. De aanwezigheid van schimmels, bacteriën, huismijt en formaldehyde

kunnen allergieën en ademhalingsstoornissen zoals astma, bronchitis en chronische neusverkoudheid veroorzaken. Dit is schadelijk voor de volksgezondheid.

Daarnaast worden de woningen regelmatig gecontroleerd op kwaliteit, hierbij komen eveneens gevaren aan het licht. Zo kunnen bij het niet uitvoeren van de renovatiewerkzaamheden gevels losraken, daken lekken en balkons losraken. Daardoor kan de openbare veiligheid in gevaar komen. De werkzaamheden zorgen er voor dat dergelijke onveilige situaties voorkomen worden.

Door de voorgenomen werkzaamheden uit te voeren zal het energielabel van de 100 woningen van D en E naar A en A+ gaan. De hoeveelheid gas die gebruikt wordt zal als gevolg hiervan dalen waardoor de uitstoot van CO₂ en stikstofverbindingen eveneens dalen. Dit heeft positieve milieueffecten tot gevolg.

Gelet op de naar voren gebrachte omstandigheden zijn wij van oordeel dat het belang voldoende onderbouwd is om de ontheffing te kunnen verlenen.

2.6 Mitigerende maatregelen en staat van instandhouding

In de aanvraag/activiteitenplan (hoofdstuk zes), de aanvullende gegevens van 23 november 2021 en 12 januari, 14 april en 20 mei 2022 en de reactie op het voornemen tot weigeren van 2 maart 2022 is beschreven welke maatregelen worden genomen om de effecten voor de gewone dwergvleermuis zoveel mogelijk te voorkomen. In grote lijnen gaat het om de volgende maatregelen:

Werken buiten de kwetsbare periode

- De werkzaamheden vinden plaats in de actieve periode van vleermuizen (april-oktober). De compenserende maatregelen zullen voor 15 augustus aanwezig zijn.
- Werkzaamheden welke een negatief effect hebben op de massawinterverblijfplaats zullen pas na 15 april worden uitgevoerd, zodat de gewenningsperiode voor de voorzieningen van de massawinterverblijfplaats in acht wordt genomen. Benodigde steigers nabij de massawinterverblijfplaats worden zodanig geplaatst dat de in- en uitvliegruimte ter hoogte van, 3 meter onder en 1 meter links en rechts van de verblijfplaats toegankelijk blijft.

Tijdelijke voorzieningen

- De tijdelijke voorzieningen zijn begin mei 2021 geplaatst. Er zijn in totaal 28 kasten geplaatst van Faunus Nature Creations (types Rosita (8x), Brigida (8x), Elisa (8x) en Gabriela (4x)) aan de bebouwing ten noorden van het plangebied. De kasten variëren in type en windrichting, waardoor er variatie is in volume en microklimaat.

Ongeschikt maken

- Om het gebouw ongeschikt te maken wordt er gebruik gemaakt van rugvulling in combinatie met exclusion flaps.
- Enkel bij complexe verblijfplaatsen wordt mogelijk gekozen voor een netconstructie. Hierbij wordt gebruik gemaakt van steigerdoek, welk middels latten wordt bevestigd. Tussen de latten worden op enkele locaties kieren gelaten waardoor vleermuizen de ruimte achter de netten kunnen verlaten. Om verstrikking tegen te gaan worden de netten strak gespannen en wordt overtollig net verwijderd of goed weggestopt. Het gebruikte steigerdoek zal minimaal 50 gr/m² zijn.

Permanente voorzieningen

- In de Thermosteen elementen in de noord- en zuidgevel zullen vleermuiskasten worden ingebouwd waarbij er isolatie aan zowel de voor- als achterzijde van de kast aanwezig zal zijn. De dikte van de isolatie wordt zodanig aangepast dat de temperatuur in de voorzieningen tussen de 0 en 10 graden Celsius zal zijn. Dit zal gebeuren aan de hand van de berekeningen uit de aangeleverde zaakspecifieke memo van Acadis (Temperatuursimulaties vleermuiskasten, Referentie: D10055081:10, 19 mei 2022). Er wordt gebruik gemaakt van een grote kast (Unitura Vleermuiskast VMPW1). De twee stukken worden verticaal geschakeld zodat deze 2 meter hoog is en 1,25 meter breed, meer gelijkend op de huidige

verblijfplaats. De verblijfplaats in de noordgevel zal door beperkte bezonning een relatief constante temperatuur hebben en naar verwachting een hogere luchtvochtigheid dan de huidige locatie, wat gunstig is voor een massawinterverblijfplaats. De kast in de zuidgevel zal direct naast de huidige verblijfplaats worden geplaatst waardoor deze gemakkelijk te ontdekken zal zijn voor de vleermuizen welke gebruik hebben gemaakt van de huidige massawinterverblijfplaats.

- De technische ruimte boven op het gebouw wordt geschikt gemaakt voor vleermuizen. De spouwmuren van de opbouw zijn niet geïsoleerd en worden middels open stootvoegen toegankelijk gemaakt. Daarnaast wordt er een vleermuiskast ingebouwd (VMPW1). De kasten worden aan de binnenzijde van de binnenmuur bevestigd. In de binnenmuur worden openingen gerealiseerd om deze kast vanuit de spouwmuur toegankelijk te maken. Tussen de kast en de binnenmuur wordt isolatie geplaatst, alsmede volledig rondom de kast. De technische ruimte heeft een constante temperatuur van 20 graden Celsius. Hierdoor zal de temperatuur in de kast tussen de 0 en 10 graden blijven. In de technische ruimte zijn geen apparaten aanwezig welke harde geluiden produceren met een frequentie tussen de 20 en 110 kHz.

De locaties van de voorzieningen zijn weergegeven in bijlage 2.

De voorgestelde maatregelen zijn in grote lijnen voldoende. Wij nemen in aanvulling op deze maatregelen extra voorschriften op. Het betreft de volgende aanvullende maatregelen:

- *Planning:* De werkzaamheden aan de massawinterverblijfplaats dienen buiten de zwerm- en winterperiode (augustus-maart) uitgevoerd te worden. Indien deze werkzaamheden uitlopen waardoor deze niet voor augustus zijn afgerond dienen de werkzaamheden te worden stilgelegd en de verblijfplaats toegankelijk gehouden te worden. Wij nemen dit voorschrift op om te voorkomen dat vleermuizen gestoord worden in de kwetsbare periode en de voorafgaande zwermperiode waarin vleermuizen op zoek gaan naar potentiële winterverblijfplaatsen.
- *Ongeschikt maken:* De afstand tussen twee exclusion flaps op een dakrand of muurvlak dient maximaal twee meter te zijn, zodat er voldoende uitvliegmogelijkheden aanwezig zijn voor de gewone dwergvleermuis. Wij nemen dit voorschrift op om te voorkomen dat er vleermuizen worden gedood of verwond tijdens de werkzaamheden.
- *Ongeschikt maken:* Het te renoveren gebouw dient ten minste één week voorafgaand aan de werkzaamheden ongeschikt gemaakt te worden. Dit dient te gebeuren in het actieve seizoen van vleermuizen, globaal lopend van 1 april tot 15 oktober. Op het moment van ongeschikt maken en de drie daaropvolgende dagen moet de minimale temperatuur bij zonsondergang 10°C zijn. Wij nemen dit voorschrift op om te voorkomen dat er vleermuizen worden gedood of verwond tijdens de werkzaamheden.
- *Controlerende vleermuizen:* Na het ongeschikt maken dient uiterlijk drie dagen voorafgaand aan de werkzaamheden een controle in de actieve periode bij juiste weersomstandigheden (conform het op dat moment geldende Vleermuisprotocol) uitgevoerd te worden, teneinde zeker te zijn dat of de aangevraagde soorten daadwerkelijk vertrokken zijn. Voor vleermuizen dient deze controle uitgevoerd te worden als de minimale temperatuur bij zonsondergang 10°C is. Gestart kan pas worden na de expliciete toestemming van de ecooloog. Wij nemen dit voorschrift op om te voorkomen dat er vleermuizen worden gedood of verwond tijdens de werkzaamheden.
- *Onverhoopt aantreffen vleermuizen:* Indien tijdens de werkzaamheden toch vleermuizen worden aangetroffen, dient het werk direct stopgezet te worden totdat de vleermuizen uit zichzelf vertrokken zijn. Een deskundige dient hierbij geraadpleegd te worden. Indien de soorten niet uit zichzelf vertrekken, dient contact opgenomen te worden met ons om toestemming te vragen voor aanvullende maatregelen. Wij nemen dit voorschrift op om te voorkomen dat er vleermuizen worden gedood of verwond tijdens de werkzaamheden.

- *Verwijderen tijdelijke voorzieningen:* de tijdelijke voorzieningen dienen in stand te worden gehouden totdat de permanente nest-, rust- of voortplantingsplaatsen gerealiseerd en beschikbaar zijn, waarbij rekening dient te worden gehouden met de gewenningsperiodes. Daarnaast mogen de tijdelijke voorzieningen pas verwijderd worden op het moment dat deze aantoonbaar niet in gebruik zijn door beschermde soorten. Het verwijderen van de tijdelijke voorzieningen vindt plaats buiten de meest kwetsbare periodes - dit zijn voor vleermuizen de kraamperiode (half mei tot half juli) en de winterperiode (15 oktober tot 1 april). De kasten mogen enkel verwijderd worden onder begeleiding van een ecooloog.

Door het nemen van mitigerende maatregelen en de inrichting van het gebied na afloop van de werkzaamheden komt de gunstige staat van instandhouding van de gewone dwergvleermuis niet in het geding door het uitvoeren van de voorgenomen werkzaamheden.

3. Conclusie

Gelet op het voorgaande verlenen wij gevraagde ontheffing. De ontheffing wordt slechts voor de in het besluit genoemde soorten en beschreven activiteiten verleend. Deze ontheffing geldt alleen voor de activiteiten die conform de aanvraag worden uitgevoerd, voor zover in deze ontheffing zelf niet anders is aangegeven.

Aan deze ontheffing zijn voorschriften verbonden.

BIJLAGE 1. OVERZICHTSTEKENING VAN DE PLANLOCATIE

Figuur 1. Locatie flatgebouw aan de Wethouder Schuurmanslaan 1-199 (oneven nummers). De activiteiten vinden plaats binnen het omliggende gebied.

BIJLAGE 2. LOCATIE VAN DE MITIGERENDE MAATREGELEN

Figuur 2. Locatie van de tijdelijke voorzieningen. De vleermuiskasten zijn met een blauwe ster aangegeven.

BIJLAGE 3. MELDINGSFORMULIER START HANDELINGEN BESCHERMDE SOORTEN

Meldingsformulier start handelingen ten aanzien van beschermde soorten
Ontheffing Wet natuurbescherming, onderdeel beschermde soorten

Gegevens

Aanvraagnummer Z/144258
Naam initiatief Energetische renovatie Wethouder Schuurmanslaan 1-199
Ontheffingsperiode voor de periode tot en met 1 april 2027
Ontheffinghouder Stichting Mooiland
Naam aanvrager De heer N. Puttman
Adres Galileïlaan 40
PC-Woonplaats 6716 BP te Ede

Gegevens**werkzaamheden:**

Contactpersoon uitvoering .....
werkzaamheden .....
Telefoonnummer (vast) .....
Telefoonnummer (mobiel) .....
Ecoloog betrokken bij .....
uitvoering .....
Locatie(s) werkzaamheden .....
Datum gereedkomen .....
compensatiemaatregelen .....
Datum start .....
werkzaamheden .....
Overzicht planning .....
werkzaamheden .....
.....
.....
.....

Dit formulier dient zodra de aanvang van de handelingen met betrekking tot beschermde soorten bekend is, doch uiterlijk 3 dagen van tevoren, te worden ingediend bij de Omgevingsdienst Brabant Noord

Retouradres

Omgevingsdienst Brabant Noord
Email: info@odbn.nl

KENNISGEVING WET NATUURBESCHERMING, Stichting Mooiland, Wethouder Schuurmanslaan 1-199, te 's-Hertogenbosch, Z/144258

Beschikking

Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant maken bekend dat zij op 15 juni 2022 een ontheffing ingevolge artikel 3.8, eerste lid, van de Wet natuurbescherming hebben verleend (kenmerk: Z/144258-294187) aan Stichting Mooiland, Galileïlaan 40, 6716 BP te Ede voor de energetische renovatie van het flatgebouw aan de Wethouder Schuurmanslaan 1-199, 5231 NV te 's-Hertogenbosch in de gemeente 's-Hertogenbosch. De ontheffing is geldig voor de periode tot en met 1 april 2027.

De aanvraag, het besluit en de bijbehorende stukken liggen vanaf 17 juni 2022 tot en met 28 juli 2022 **6 weken ter inzage** bij de Omgevingsdienst Brabant Noord (ODBN), telefoonnummer (088) 743 00 00. Het besluit is digitaal op te vragen via e-mail info@odbn.nl of te vinden op de website <https://www.brabant.nl/loket/provinciale-bladen.aspx>.

Bezwaar

Bezwaren tegen dit besluit kunnen binnen zes weken na de bekendmaking van dit besluit worden ingediend bij:

Het college van Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant
Secretariaat van de hoor- en adviescommissie
Postbus 90151
5200 MC te 'S-HERTOGENBOSCH

Wij vragen u om op de linkerbovenhoek van de envelop het woord "bezwaarschrift" te vermelden. Het bezwaarschrift moet zijn voorzien van een handtekening, naam en adres van de indiener, de dagtekening en ons kenmerk van het besluit. Ook dient u een omschrijving van het besluit waartegen het bezwaar gericht is en de gronden van het bezwaar hierin op te nemen.

Daarnaast vragen wij u vriendelijk om een kopie van dit besluit bij te voegen. Kunt u ons ook uw telefoonnummer geven? De provincie kan dan, mocht dit nodig zijn, u bellen om samen de beste aanpak van behandeling van uw bezwaarschrift te bespreken.

Meer informatie over de behandeling van bezwaarschriften vindt u op www.brabant.nl/bezwaar.

U kunt het secretariaat van de Hoor- en adviescommissie bereiken via telefoon (073) 680 83 04, faxnummer (073) 680 76 80 en e-mailadres bezwaar@brabant.nl.

Voorlopige voorziening

Bovenstaand besluit treedt in werking, ook al wordt een bezwaarschrift ingediend. Het is daarom mogelijk om gelijktijdig met of na het indienen van een bezwaarschrift een zogenaamde "voorlopige voorziening" te vragen bij: de Voorzieningenrechter van de Rechtbank Oost-Brabant, sector Bestuursrecht, Postbus 90125, 5200 MA 's-Hertogenbosch.

Een voorlopige voorziening is in feite het nemen van een tijdelijke maatregel, bijvoorbeeld het schorsen van het besluit gedurende de tijd die nodig is om de bezwaren te behandelen en daarop een besluit te nemen. Voorwaarde om een voorlopige voorziening te vragen is dat er sprake is van spoedeisend belang.

Voor het vragen van een voorlopige voorziening is griffierecht verschuldigd.

Aan deze procedure is het kenmerk Z/144258 gekoppeld. Wij verzoeken u bij correspondentie dit kenmerk te vermelden.

's-Hertogenbosch, juni 2022